

наведи телефон

Лүимә СЭрипос

19.09.2024
№ 18 (1324)

www.khanty-yasang.ru

Основана 11 февраля 1989 года

E-mail: gazeta@khanty-yasang.ru

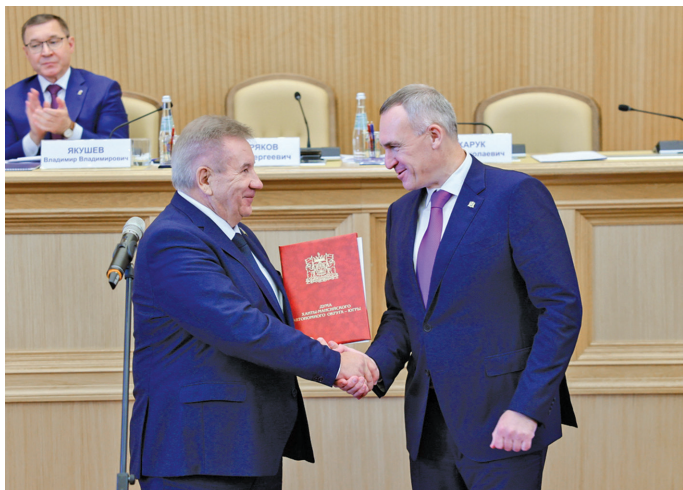
Ты хурит Хӑльӱс район сасса нӑквет пӑслым блӑгыт – Любовь Константиновна Вынгилева, Фаина Павловна Иштимирова, Анастасия Алексеевна Новьюхова, Ирина Фоминична Новьюхова ос Калерия Акрамовна Супрун. Туи порат тӑнаныл районный культура кол ляпат пӑслысанӱв. Мӑхум тот хумус рӱпитӑгыт, ты урыл 12-13 лӑпсыгт ловиньтӑн.

Ты номерт ловиньтӑн:	Округ кӱщай ат тӑлн та пӑриявес ▶ 2-3	Вӑр ӱргалан хӑтпат акван-атхатыгласыт ▶ 4	Пӱрлахтын урыл потрыт ловиньтасыт ▶ 6
Ӑтятӑ хольт лӑккарыг сӑв тӑл рӱпитас ▶ 8-9	Пӑс вӑрмалянуп ынытлыянӱв ▶ 12-13	Нӑврамыт ӱнсхатуӱкве ханищтыянӑ ▶ 14	Тӑнки вӑрум тӑнутаныл тыналасыт ▶ 16

Округ кўщай ат тәлн та пәриявес

Сүкыр Этпос сәт ос нәлолов щислат Россия янытыл нәпак тәратан хөталыг олсыг. Мән округувт төва мāt миркол кўщайт пәриявәсыт ос округ дума депутатыг губернатор-хөтпа пәриясыт.

Б. Хохряков ос Р. Кухарук

Төнт депутатыг налыман нупыл атыг сапраняныл олсыг. Та хөтал тән туп акв вәрмал урыл потыртасыг – округ кўщай пәриясыт.

Мөллә Россия Президент Владимир Путин указнәпак хансыг, тот хурум хөтпа наманыл хүлтвәсыг: Руслан Кухарук, кўщай пентсыл округувт рупитан хум, Алексей Савинцев, округ дума депутат, КПРФ партияг кўщай хум, Михаил Сердюк, округ думат депутат, «Справедливый Россия» партия округ отделенияг кўщай хум ос «Югра-нефтегазразведка» генеральный директор. Сапранит кәсың хөтпаныл такви вәрнә тәланә урыл потыртас, хумус тав округувт кўщайг патнәтә порат олупса емасыг вәруңкве номсытә.

Владимир Якушев, Россия Президент Уральский федеральный округт

полномочный представитель, ты хурум хумыг урыл емас ләтың ләвыс: – Пуссын ты хурум кандидадыг миркол рупата емщакв вәганыл, хөт-әти кўщайг тәнти рупитасыг. Тән сәвсыр партияныл наманыл ләввәсыг, ты хөтпат тәнти мәхманыл халт тәксар ос номтың элумхөласыг оләгыг. Тән пуссын Югра мāv сака эруптыяныл ос янытлыяныл, тыг олнә мир мәгсыл сәв рупитаңкве патәгыг. Тән ераныл хосыг мāv щёлыңыг ос шуниңыг емты, пуссын аквтох элалә емщакв вос рупитәгыг.

Та юи-пәлт кәсың кандидат-хөтпа ләтың ләвыс. **Руслан Кухарук** тох потыртас:

– Яңк нәтнә этпос 30 щислат Россия Президент Владимир Владимирович Путин аном Ханты-Мансийский автономный округ – Югра мән кўщай

пентсыл рупитаңкве патыстә.

Ам Урай үст, Шаим мāv вөй нөх-винә мāt, самын патсум. Тыил ам сака янытлахтәгум, номтум емас. Элалә ам Тюмень үст хаништахтасум, тот рупитаңкве овылтахтасум, үс мирколт сәвсыр рупата вәрсум ос юи-оылт Тюмень үс кўщайг пәриявәсум. Хөт тәл үс кўщайг рупитасум. Та яныг үскапай нәтнәг ос емасыг вәрыслүв, үсхулыг пәхвыңыг ос састумыг вос олсыг, нәврамыг енгасан каныг щөпитасүв.

Овыл хөтал тыг, округувт, рупитаңкве патмум порат, мән үс ос пәвыл миркол кўщайт ет потыртахтасүв, кәсың пәвылн яләгум ос мәхум хумус оләгыг, амти самыл сунсәгум, хотьют манхурип тәрвит оңыщи – амти тах вәглум. Тыг ам ань яныгсәт ос акв хөтал рупитасум, ты сыс 24 хөтал ләңхыг яласасум, 50 арыгтем щөс сыс мирув ет потыртасум, 140 сәвсыр колыг, мāt сунсыгласум. Пуссын миркол кўщайтын ам пүмашипа ләтың ләвәгум, тән кәсың тәнти вәрмалыяныл, тәрвитаныл хүлтсаныл. Хотал пыл ат ехталасум, мәхум пуссын щәгтым аномн ләвсыг: «Мать емас юв, наңти мән ехтысын».

Округ янытыл яласым ам ань кәсаласлум, мансәвит сәв рупата тит кўщайг вәрсыг, ты Александр Васильевич Филипенко ос Наталья Владимировна Комарова.

Ань кәсың пәвылт, кәсың үст иң сәв рупата олы, кәсың районын ос үсын нәтуңкве эри. Хөт мәхум оләгыг, тот ты рупитаңкве эри. Олнә мирув – тыи ты мән мāk щөлүв.

Мәнавн округ мирув ләтың хүлуңкве эри, тән пуссын емщакв олуңкве

воратәгыг ос кәсәщөгыг. Тыи мәгыс тамле рупатан элалә вуйхатуңкве эри:

Янгыщ пәс колытыг олнә колтәглыг ийльпи колн вәнтлуптаңкве эри, төват саюм колт ань мус иң оләгыг. Ты мәгсыл ийльпи программа хансәв ос таве олныл тәс-тылүв. Тох 700 сөтыра кв. метра сәвит пәс колыг хот-лөсталиянув, 38 сөтыра сәвит хөтпат ийльпи колыңыг емтәгыг.

Элалә үсхулыг, мәхум емыгтан, үщлахтын каныг састумыг, нәтнәг вәруңкве эрәгыг. Кос мәнн нәврамыг, кос яныгпәла хөтпат пуссын кон емыгтым үщлахтуңкве вос вәрмысыг.

Хотталь мөт пәвлытын, үсытын яласан мәгсыл ос сәв товлыңхәпыг, автобусыг вос яласәгыг, ты кастыл сәвнув рейсыг тәртавет. Яласан ләңхыг хот-щөпитәв ос ийльпи ләңхыг тах вәрәв. Сәв пәвлытын мәхум туп нәиңхәпыл туи яласаңкве вәрмәгыг, тув ос нәиңхәпыг евтүңкве эри.

ЖКХ вәрмалит ос емщакв вәриянув, пәс турпат хот-щөпитаңкве, вит сыстамтаңкве ос мөт сәвсыр рупата тот сака сәв олы.

Округув хосыг яласамум порат мирн хүлтвәсум, сака сәв колыг сәв тәл сыс үнттавет, тувыл ел-пөбиттәлавет, ты колыг пуссын әстлиянув, олнә коланув олмыгтавет, хаништахтын колыг нәврамытын щалтавет.

Ос ань Россия хум хөтпанув хөнтлын мāt хөнтләгыг, тәнанылн нәтуңкве эри. Ам рупитаңкве овылтахтамум порат Макеевка үсн ялсум, тот суссум, манхурип рупата иң вәруңкве тах эри. Ам Югра мә мирн пүмашипа ләтың ләвәгум, нән ты үс

ёмщакв хот-щёпитамлын, колыт, усхулыт аквта хольт вәримат, тьи сака яныг рүпата. Нән ты мәгыс оln атсын ос тот олнэ мирн нётэгын.

Югра мәвт сәв мавой ос газ нөх-вие, ты мә шунитыл Россия хөтпанув ёмас олупсал олэгыт, нуса ат тотэгыт. Таимәг-сыл округувт промышленность нөх-вөрмалтаңкве эри, ты мә шунитыл сәвсыр пормас ос эрнут вәрнэ колыт пунсуңкве патэв, тыт ос сәвнув рүпатаң кол вос ёмты.

Ты мәт олым мән сосса мәхумныл хаништахтэв, хумус тән ащирмаң мәт олункве хәсэгыт, хумус тән пёс йис олупсаныл үргалыяныл ос элаль тотыяныл. Тыт олнэ сосса мирыт мән үргалыянүв ос тән культураныл янытлылүв. Югра мә ёре тувыл ты мины.

Ты коньпал нявраманув ёмас хаништахтын колытыт вос хаништавет, вос янмалтавет, тән мәгсыланыл мән олэв, тән мәгсыланыл мән рүпитэв, тәнаныл хумус янмалтыянүв, та щырыл тән танти мәныл үргалаңкве ос янытлаңкве патыяныл. Мәнлат мәхум тыгыл пөхын ул вос минэгыт, мән сәвсыр пұмыш ос кәс вәрнэ колыт пунсэв,

танти мәныл матыр-ати пуссын вос олыс.

Юи-оыылт ам «Единый Россия» партиявн пұмашипа лавёгум! Та рүпата мәхманум а́нумн номт пинэгыт, а́нум элаль рүпитаңкве хултыяныл! Мән Президентув ләвнэ хольт, государственный службат рүпитан тэла, ты щар оыылт мәхум мәгсыл вәрнэ рүпата, мирн нётнэ вәрмал, кәсың хөтпа мұсхал щырыл вос олыс ос нэмхотталь ул вос ярмалас.

Ам мирум мәгсыл, Югра мәгсыл мәкыг рүпитаңкве патэгум!

Руслан Кухарук ләтҗе оигпам юи-пәлт мөт хумыг Алексей Савинцев ос Михаил Сердюк потыртасыг. **Алексей Савинцев** ләвыс, округувт хөтал үнтнэ ёр нупыл олнэ мәхум сака мощца олныл тәставет, тувле олнэ пәвлыт ос үсыт торың яласан ләңх ат оныщэгыт, йильпи кол мощца үнттаве, ос үнттын колыт сәвпис тыныңнувег ёмтэгыт, тьи ос мөт тәрвитуң вәрмалит урыл потыртас. Тав кұцаиг пёрияве те, ты тәрвитуң вәрмалит ёт өвлэт рүпитаңкве патнүв.

Михаил Сердюк пұмщиг потыртас, тав ләтҗе щырыл, мәхум пуссын сөтыңыщ, шуниңыщ вос

А. Моор, В. Якушев, Б. Хохряков, Р. Кухарук

олсыт, таимәгсыл «министерство счастья» эри вәруңкве. Ос мир пуссын пұстәгыл вос олсыт, ты кастыл «департамент здравоохранения» пентсыл «департамент здоровья» вәруңкве ос кәсың элумхөлас пұстәгыл олнэ вәрмале урыл номсуңкве вос патыс.

Хумыт потыртаманыл юи-пәлт депутатыт нэпак тәратаңкве ләввёсыт, пуссын вәт нупыл хөт депутатыт танти кәтпос пинсыт. Ос тащырыл патыс – **Руслан Кухарук** мәгсыл **33** депутатыт нэпак тәратасыт, **Алексей Савинцев** – **3**, **Михаил Сердюк** мәгсыл нэмхотыт нэпак ат тәратас.

Руслан Николаевич Кухарук пуссын депутатытн ос округ Думан

атхатам кұцаитын янытлавес, тав ань 5 тәлн округ кұцаигта пёриявес. Аквта хөтал хөталыят юипәлт сәв мир «Югра-Классик» колн вөввёсыт ос тот «инаугурация» ләвнэ вәрмал олыс.

Ты кастыл мөт мә кұцаит ёхталасыт: Владимир Якушев, УрФО янытыл Россия Президент представитель, Александр Моор, Тюменский область кұцай хум, Евгений Куйвашев, Свердловский область кұцай, Дмитрий Артюхов, Ямал мә кұцай. Тән пуссын сәв сымың ләтың Руслан Николаевичин ләвсыт, сәв ёр вос оныщи, мире мәгсыл ёмщакв вос рүпиты. «Почетный гражданин ХМАО-Югры» намыл маим, округ кұцаиг олум нэ Наталья Комарова ос ёхталас, тав Руслан Николаевичин ёмщакв рүпитан ләтҗыт ләвыс, яныгщ округ мир ёмщакв олнэныл мәгсыл сәв рүпата вос вәри ос Макеевка мә акваг вос уральтытэ, мәхум тот ос мұсхал щырыл олункве вос вёрмысыт.

Кұцай хум ань ат тәл рүпитаңкве депутатытн пёриявес, тавён састум ләңх ос элаль олнэ пөсың хөтал ләвёв!

Ишхйпнн мәт вим хурит

«Югра-Классик» колт яныг кұцаит атхатыгласыт

Галина КОНДИНА

Вөр үргалан хөтпат акван-атхатыгласыт

Ханты-Мансийск үсн мǎ-вит ос вөр үргалан хөтпат сүкыр этпос 12 хөталт акван-атхатыгласыт. Мǎхум округ янытыл тыг ёхталасыт, яныг сапрǎнияныл руш лǎтңыл «Югорский лесной форум» намаим блыс.

Өвлэт тǎн «совет лесничих» нампа сапрǎнит тǎл сыв вǎрум рупатаныл урыл потыртасыт. Недропользование департамент кўщай вǎңын хум Егор Збродов тот пуңктотыс.

Ань кǎсың тўяг ос туи сыв округ янытыл сǎв вөр нǎин ёсаве. Ты тǎл сыв мансǎвит вөрйт улян тǎйвёсыт, мансǎвит мǎнь ййвыт тамле мǎт ўнттуңкве эри, хоты лесничества мǎхум ты рупата ёмашакв вǎрияныл, хоты ювле хультэгыт, та урыл кўщай хум өвлэтпотыртасыт.

Вөр үргалан мǎхум сǎвсыр отчёт-нэпакыт хансуңкве ос сǎв мот рупата вǎруңкве ань лǎвавет. Тамле нэпакыт эрнэ щирыл хумус хансуңкве, элалъ хоты кўщайитн кётуңкв эри, ты вǎрмалъ урыл Егор Збродов лǎтың лǎвыс. Ос юи-өвыл

тǎлыт вөр үргалан урыл пирмайтым сǎкконыт манхурип лильпи лǎтңыл хасвёсыт, та урыл сапрǎнит тав өс потыртасыт.

Кўщай хум ос акв тэла урыл лǎвыс:

– Юи-өвыл тǎлыт мǎхум вөр үргалан хөтпат рупитаңкве щар ат кǎсащёгыт. Ань округув янытыл өлнэ лесничестват вөр үргалан 28 хөтпат ат төвылхаты. Мегион ос Лангепас ўсыгт тамле рупата вǎнэ хөтпа щар атим. Мǎхум пуссын мǎ-вөй нөх-вуим рупитаңкве воратэгыт, вөр үргалаңкве ат таңхёгыт. Школан ялантан нǎвврамыт ёт ань сǎвнув рупитаңкве эри. Ты элы-пǎлт округ янытыл 21 школьный лестничестван ялантан агирищит, пыгрищит ты яныг сапрǎнин ёхталасыт, ты тǎл туп 8 команд Ханты-Мансийск үсн

Вөр үргалан хөтпат мǎнь ййвыт ўнттэгыт

ёхтыс. Екатеринбург ўст сǎв тǎл Лесотехнический университет рупиты. Юи-өвыл тǎлыт тот сака мощца мǎньлат агитпыгыт вөр үргалан тэлан ханищтахтэгыт. Ты рупата мўсхалыг ке вǎрилын, тонт сǎвнув нǎвврамыт школьный лесничестван ялантаңкве патэгыт, ос школа астан юи-пǎлт ты рупатан тах ханищтахтэгыт.

Сапрǎни оигпан юи-пǎлт вөр үргалан мǎхум КВЦ «Югра-Экспо» кол

пөхат ань ййвыт пуссын аквёт ўнттысыт.

Округ янытыл ёхталам хөтпат тǎнки янас колнакыт щёпитǎлсыт ос «Годичное кольцо» нампа суссылтапыт вǎрыгласыт. Сǎвсыр хурит, нэпакыт, кǎтыл вǎрим пормасыт тот суссылтасыт, рупатаныл урыл мирн потыртасыт.

Мǎ-вит ос вөр үргалан мǎхум тǎнки рупатаныл кǎркамыг вос вǎрияныл, тǎн кǎсың тǎл «Хозяин тайги» ос Лучший по профессии» нампа касылыгтыл щёпитǎлавет. Ты хонтхатыглап олум порат нөх-патум мǎхум янытлавёсыт ос янытлан нэпакыл майвёсыт.

Кǎсың тǎл сүкыр этпос хўрмит ўщлахтын хөталэт Россия янытыл вөр үргалан хөтпат ялпың хөталыл вǎрыглавет, руш лǎтңыл «День работников леса» лǎваве. Ты тǎл янытлан хөталаныл сүкыр этпос 15 числат блыс. Ты кастыл тǎн кǎсың тǎл тамле яныг сапрǎнин тǎнки рупатаныл урыл потыртаңкв атхатыглэгыт.

Вөрт атнэ тэнутыт

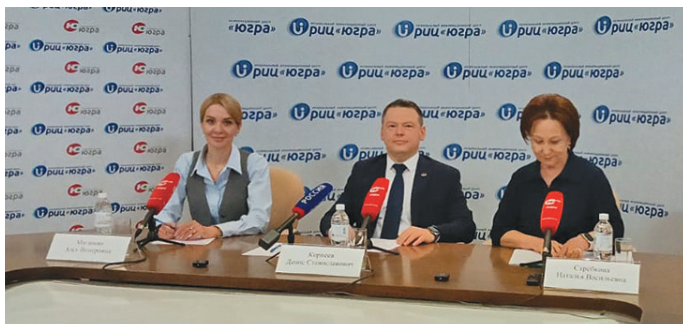
Мǎнь ййвыт тох янмалтавет

Людмила ТЕТКИНА

www.khanty-yasang.ru

Мәхум күщәит пәриясыт

Ты этпост пәриян вәрмалъ блыс, мәхум депутат хөтпат, пәвыл ос үс күщәит пәриясыт. Тәла хумус ми́нас, ты урыл Ханты-Мансийск үст өлнэ РИЦ «Югра» колт округ янытыл пәриян вәрмалъ тармыл пуңкотнэ хум Денис Корнеев, Югра ма́ мир блупсаныл үргалан тәла тармыл пуңкотнэ нэ Наталья Стребкова ос округ общественный палата күщай нэ Алсу Маганова потыртасыт.

Денис Корнеев ләвыс:
– Тынакт ма́н, округ Избирком колт рүпитан хөтпат, пәриян нэпакыт

акван-атсанүв, ловинь-тасанүв. Тән хосытанылт тәра-патыс, ань хоты ма́т хөңха пәриявес.

Округянытыл 84 пәриян колыт рүпитасыт, тув 16 сөтыра ляпатем хөтпат ялсыт, нэпак тәратасыт. Ты тәла роттыг ми́нас, пуссын э́рнэ щирыл нэпак тәратасыт.

Югра Дума колн Дмитрий Аксёнов пәриявес, тав ма́гсылэ мәхум 53% нэпак тәратасыт. Болчары пәвыл күщәиг Михаил Шишкин пәриявес, Сергино пәвыл күщәиг – Сергей Марков, Коммунистический пәвыл – Оксана Карачевцева, Белый Яр пәвыл – Владимир Мансуров, Фёдоровский пәвыл – Сергей Болотов, Нижне-сортимский – Пётр Рымарев, Кедровый пәвыл – Рустам Абдурахманов, Цынгалы пәвыл – Алексей Козлов пәриявёсыт.

Наталья Стребкова та урыл потыртас, ань э́лы ма́т өлнэ ма́нь пәвлытт мәхум хумус нэпак тәратасыт. Избирком колт рүпитан хөтпат тән палтаныл сәртын ялсыт, төва ма́н моторхәпыл манос товлыңхәпыл ми́насыт, төва ма́т ос ла́глыл ёмсыт. Нэ ләвме щирыл, тән ка́сың пәриян кол ураль-мосың хөтпат коляскал тув щалтсуңкве вос вёр-мёгыт. Хоты колытыт мәхумн пәрияңкве тәр-витуң блыс, таит пуссын тәра-паттысаныл. Ань та колыт сохрипаныл пус-сын йильпииг щёпитавет, мөтыт щёс мәхум тув күстырыг вос щалтсэгыт.

Светлана
РОМБАНДЕЕВА

Эрыгсов тәныт ханищтаңкве ёхталән

Лүпта этпос бвыл хөталанэ́т Ханты-Мансийск үст округ творчество колт Эрыгсов тәныт ханищтан тәла вәрыглавес. Мәхум сәңквылтапыл сәңквылтаңкве Алексей Решиковын ханищтавёсыт.

Хум ёт потрамасум, китыгласлум, ханищтах-тын мәхум хотыл өлсыт. Нән ань э́лалъ Алексей Александрович потре ловиньтэлы́н.

– Сәңквылтапыл сәңк-вылтан тәла ма́н ка́сың тәл лүпта э́тпост вәрыг-лылүв. Ханищтахтуңкве мәхум ма́н палтув сәв ма́ныл ёхталэ́гыт. Тынакт 16 хөтпа сәңквылтасыт. Югорск үсныл Людмила Волкова блыс. Шеркалы пәвылныл Валентина Пашанина пыгёнтыл ёхталасы́г. Когалым үс пәлыл ханты колтәгыл блыс. Муравленко пәвыл-ныл ма́нылат нэ ёхталас. Тувыл Сургутский район Руссинская пәвылныл

блум кит а́гииг Виктория Карчина ос Ольга Покачева ханищтахтасы́г.

Тынакт акв сака кәркам а́гирищ Янесса Кузнецова сәңквылтас. Тав Ханты-Мансийск үст блы, Центр искусств колт ханищтахты, фортепианол ёнгасы. Янесса оматэ Анастасия Эрыг-ййкв тотнэ нэ. Анёкватэ ханты хөтпа, өлнэ́тэ палытыл культура торыг рүпиты.

Хүрум хөтал сыс а́гирищ нила Эрыгсов тәныт ханищтас, сәңквылтапыл сәңквылтас – «Сбвыр сбюм», «Күринька», «Сәлыкве» ос «Сәлы үрнэ хөтпат ййкв». Ты тәныт ханищтаңкве тәрвитуң-кос, ос Янесса а́гирищ-

Ханищтан хум А. Решиков ос Янесса

квен молях ханищтапвёсыт. Ам таве янытласлум, ләвсум, тав сәңквылтаңкве ёмашакв хәсы, ты тәла ул вос ху́литэ, э́лалъ вос ханищтахты.

Э́лнаң ты ма́т э́рыг тотнэ мәхум сәв блыс, ма́ньщи ос ханты хөтпат – Г.Н. Сайнахов, А.Г. Гришкин, А.А. Ангашупов ос мөт э́лумхөласаквет. Вәрум тәнаныл ма́н пус-

сын вә́ганүв, акван-атым бөньщиянүв, ань нйврамытн ос яныгхөт-патн ханищтавет.

Округт өлнэ я́тил мир, ма́н палтув ёхталән, сәңк-вылтаңкве ханищтахтэ́н, ма́н ка́сың хөтпан щә́гтэв. Ма́к таи, ты э́рыгсов тәныт хотталъ ул вос сөймёгыт, ма́ янытыл вос сүйтэ́гыт.

Светлана
РОМБАНДЕЕВА

Пурлахтын урыл потрыт ловиньтасыт

Хбнтаң мәншицт блнэ мāt конференция
вāрыглавес, руц лātңыл тох намтсаныл
– «Манси – живая культура». Ты Хбнтаң район
Половинка пāвилт Учинский музейт рупитан
мāхум кāсың таквс тамле конференция
вāрыглāгыт, ань хурмиттыг тох акван-
атхатыгласыт.

Ты хурмит атхатыгла-
панылт тамле вāрмалъ
урыл потыртасыт, руц
лātңыл – «Обрядовая дея-
тельность народа манси».
Мāхум сāv пāлыл Ханты-
Мансийск, Югорск, Между-
реченский, Кондинский ўс
ос пāvлытныл ёхталасыт,
тāнти хансум потраныл
ловиньтасыт. Ты конфе-
ренция āти туп тот блум
мāхум хўнтлысыт, ань
ищхйпың утыт тина холът
суссылтавес.

Междуреченский пā-
вилныл ёхталам мирколт
рупитан хум Дмитрий
Конев лāвыс, ты музейт
мāхум сака кārкамыг рупи-
тэгыт, тасāвит алыцла-
лап пормасыт вāрсыт, пёс
щирыл колът ўнттысыт,
тувил яныгпāла хбтпат

хансыяныл ос тāн лātңа-
ныл щирыл ялпың хбта-
лыт вāрыглāгыт.

Музей кўщай рупитан
нэ, Анна Ерофеева атха-
там мир ёт пашалахтас,
ёмщакв рупитан лāтың
лāвыс. Такви докладёт
тав Хбталн пбйкщан
урыл потыртас, тāн хбн-
таң мәншицт пёс порат
насати тамле ялпың хбтал
вāрыгламыт, пбйкщамыт.
Пёс порат хбнтаң мәншицт
пум вāрнэ мāныл, пил
вātнэ мāныл āстэгыт ос та
юи-пāлт тамле пурлахтын
кан вāрыгламыт, Торум
пбйкщамыт, пўмащипа
лāвмыт, тāн сāv тэнут сō-
пласаңкве та āлымасыт,
та вёрмысыт.

Дина Герасимова,
филология наукаг кандид-

дат хбтпа, пёс йис эргыт,
мбйтыт, пёс потрыт урыл
потыртас, мāн потранув
татем та мўтраңыт блсыт,
тāн хосытаныл мāхманув
элаль блнэ посың хбтал
койсыт.

Владислав Ерпалов,
Учинский музейт порма-
сыт ўргалан хбтпаг рупи-
тан хум, пёс порат хум
хбтпат пурлахтын порат
манхурип пормасыт бщ-
сыт, та урыл потыртас.

Вячеслав Кондин,
«Торум Маа» музейт
рупитан хум, алыцлан
хумыт хумус вёрн атха-
тыгласыт, маныр ёт вуй-
ласыт, хумус маснута-
ныл, пормасаныл посым
нумпāлт такталасаныл,
сыстамтасаныл, хумус
пбйкщасыт – та урыл
потре блыс.

Анна Изюмова, «Спасе-
ние Югры» организацият
рупитан нэ, ищхйпың мāt
хумус сāvсыр атхатыгла-
пыт, ялпың хбталыт ос мōт
вāрмалит суссылтаңкве,
хумус тот халувт матыр
хансуңкве – та урыл
мāнавн хўлтыс.

Светлана Деткина,
Кондинский пāвилт нэ-
пак ловиньтан колт рупи-
тан нэ, мәншицт ман-
хурип ялпың хбталыт
вāрыглāгыт, хумус пбйк-

щэгыт, та урыл потыртас.

Галина Кондина, мәншиц
газетат рупитан нэ, Нāйн,
Тяка-āквувн пбйкщан
урыл, таве ўргалан урыл
потыртас.

Надежда Хромова,
Учинский музейт научный
сотрудникыг рупиты, тав
нэ хāйталан урыл потырт-
тас. Нэ Е.И. Ромбандеева
ос С.А. Попова хансум
нэпаканэн ловиньтас ос
ты хосыт потре хансыстэ.

Татьяна Хомякова,
Учинский музейт методи-
стыг рупитан нэ, мәншицт
хумус лув йирыг тўщты-
сыт, хумус йирхатнэ порат
лув алыгласыт, ты урыл
потре хансыстэ.

Конференция оигпам
юи-пāлт пуссын ёнта
пасан вātат потыртасыт,
тōва организацият ань
мирн суссылтан мāгсыл
сāvсыр ялпың хбталыт
та вāрапёгыт, тāн ат
вāганыл, мәншицт пёс
порат янас пурлахтуңкве
атхатыгласыт ос ялпың
хбтал тай мōт порат
вāрыгласыт.

Ань ос сāv мирн вāнэ
мāгсыл ты вāрмалит
пуссын ялпың хбталыг
вāрыглавет ос сāv мāхум
тув вōвыглаве.

Галина КОНДИНА

А.Н. Хомяков ос Д.В. Герасимова

Ёхталам мāхум

Мәхманув Хөтал нупыл пурлахтэгыт

Пёс порат хөнтаң мәньшит таквсы хул алышлан, пум вәрнэ, пил вәтнэ рупатаныл асты, та юи-пәлт пурлахтын кан вәрыгламыт. Ань Районный Учинский музейт акв тамле ялпың хөтал вәрыглаве.

Анна Ерофеева, музей кұшай нэ, ты урыл конференцият потыртас, тав ты элы-пәл яныгхөтпат титыглас, хумус мәхум пурлахтасыт ос манхурип уйхул йирыг тұшталавес. Тавән ты урыл яныг ойка Анатолий Николаевич Хомяков ос яныгпәла эква Нина Демьяновна Тихонова потыртамыг.

А.Н. Хомяков ты Учинский музей вәрыстэ, тув сәв пормасыт атыс, төват такви вәрсанэ, ань ты музей тав наме бньши. Ойка яныгсәт нупыл хұрум тәлэ төвлыс, тав конференциятын, семинарытын, ялпың хөталытын акваг ёхталы, колэ музей ляпат олы.

Яныгпәла хөтпат ләвнәныл, та пурлахтаманыл порат хум щижкурекыл манос ос хотты уйхулыл йирхатмыт. Ань ос аква-

тох тамле ялпың хөтал пәвилт олнэ мир мәгсыл музейянылт вәрыглэгыт, ты вәрмаяныл руш щирыл тох ләвияныл – традиционный национальный праздник кондинских манси «Поклонение Солнцу».

Анатолий Николаевич рупитамёт акваг такви щижкурек алыглас ос нуистэ, мәниг яктыстэ. Тувыл аква порат тав пыге тох вәрыглас, ань пыге әтим. Таимәгсыл ань ойка апыгрищән ты тәла вәруңкве ләвыс, тав иң ханштахтын няврам кос ос татем ёмщакв ты тәла вәрапастэ, өвлэт щижкурек пуңке сәграпыл хотсәграпастэ, тувыл сове нуис ос мәниг яктыстэ. Нэт ты нёвыль пұтын пәтсаныл ос пәйтсаныл. Пурлахтын пұт кұшай нэ Анна Ерофеева такви пәйтис. Анна Михайловна

ты Анатолий Николаевич тав апге, ты әгитэ әги, тавән щижкурек нёвыль пұт пәйтүңкве ләвыс.

Ёхтын мир тыттын мәгсыл музей кант әлпыл тәгыл пұт пәйтүңкве өвилтахтэгыт, хул пәтэгыт, атың нянь вәрёгыт. Урай ұсныл ты кастыл эргынйиквнэ мәхум ёхталасыт, тәнүт тәнти вәрнэ хөтпат тот хул, пил, пәквсам, сәвсыр овоцит ос мөт тәнүт тыналасыт.

Я-ты, сәв мир атхатаманылт аква пыг койп рәтүңкве патыс, мәнылат нэ сөсыл косамтым аныл мәхум халт ёмыгтас, хотьют кәсашас, кәтаныл тув такталасаныл, посымыл сыстамтахтасыт. Та юи-пәлт концерт өвилтахтас, Урай ұсныл ос мөт пәвлытныл ёхталам нәквет нәтнэ турсуил руш эргыт эргысыт.

Няврамыт мәгсыл мастер-классыт вәрыглавёсыт, тән сәс-лөмт тармыл мәньши хансат шуртсыт, сәвсыр хорамыт вәрсыт. Мәнь сун ұлтта поргысыт, ёвтыл нял

пәхвтысыт. Аква мәт осың пумныл сәпта сагсыт. Пёс порат мәньши мәхум тамле сәпта хуйнэ мән нортсыт, та нумпәлын уш төвыль пинсыт, тох ұшлахтын мәныл вәрсаныл.

Музей кант мәньши ос ханты маснұтыл масхатым мәхум ёмыгтасыт. Та мәт олнэ мәньшит маснұтаныл мөт хурипат, тән супаныл мөт щирыл хансал юнтыяныл. Мүй хөтпат музей сунсыгласыт, кон тасәвит сәвсыр алшит вәрим өлэгыт, мәньши колыт ұнттүвёсыт, таил пұмшалахтын сыс хул исмит пұт астыс, кәсың хөтпа атың тұрхул тәпьялас ос исмит аис.

Пёс порат ул кос мөтнүв щирыл ты пурлахтын вәрмалы блыс, ос ань сакати тыщирыл ялпың хөтал вәрыглэгыт, мәньши тәла хот ат ёрувляныл, мәньши мир янытлыяныл.

Галина
КОНДИНА

В.Еремеева посым ёт ёмыгты

Т. Хомякова щай лұпта тарты

Пыгыг нял пәхвтэг

Аяттә хольт ләккарыг сәв тәл рупитас

Валентина Андреевна Решетникова, такви бпарищ наме Головина, сәв тәл ләккарыг Хәльүс пүльницат рупитас. Пенсиян патхатаме юи-пәлт ләккар-мәхум Советыт кұщаиг паттувес. Такви рупататә урыл тав таи потыртас.

В.А. Решетникова такви колтәглә ёт

Т.А. Решетникова аяттә ёт

Т.А. Головина, Кивелева, В.А. Решетникова ййквёгыт

– Атям Андрей Алексеевич Головин Хәльүс районт мирн вәнә ләккарыг блыс, мәхумн сака янытлавес. Тав Ханты-Мансийск үст акушер-ләккарыг ханищтахтас, ты юи-пәлт Восыңтүр пәвылн рупитаңкве кётвес. Та мәньщи пәвылт рупи-

таме порат ам самын паттусум. Хүрум тәлум төвлыс, мән колтәглыл Хәльүсн вәнтласүв. Атяв акваг рупитас, мән Татьяна эщум ёт пүльницат яныгмас-мән. Та порат ләккар-мәхум нъявраманыл Лильпи тәл ос мот ялпың хоталыт янытлан кастыл

пүльницат акваг-атыгла-вёсыт, янытлавёсыт ос мүйлупсал мүйлуптавёсыт. Мән, ләккар-мәхум нъяврамыт, вәтихал тот вәщиньтахтасүв, мәнки халанувт вәйхатсүв. Ётыл мән оманув-әтянув хольт ләккарыг ос ханищтахтасүв. Ам школа әстламум юи-пәлт атям хольт Ханты-Мансийск үст ләккарыг ханищтахтасум.

– Та порат сәв агит-пыгыт акушерыг ханищтахтасыт?

– Группавт 25 әлум-хөлас блыс. Училище әстламув порат Сургут үст яныг пүльница үнттувес, тонт ам ётум ханищтахтын агит-пыгыт пуссын тув кётвёсыт. Тән та пүльницат пенсиян патхатә мус рупитасыт.

Ам атям хольт Восыңтүр пәвылн ләккарыг паттувёсум, хүрум тәл тот рупитасум. Пәвылт мот ләккар воссыг әтим блыс, ам, мәньлат әги, амккем мәхум тот пусмалтасанум.

– Номилын, хумус Восыңтүр пәвылн рупитаңкве ёхтысын?

– Ты вәрмаль сака ёмашакв номилум. Ам йтипәлаг Восыңтүр пәвылн нәиңхәпыл ёхтысум, тувыл тәра әгмың хөтпа пәлт вөввёсум. Китыт хөталёт аква хум писале щёпитаствә, тонт патроныт кәтәт нөх-пәламласыт. Матъёмас лылыңыг хультыс, кәтаге, вильтә хот-котаравёсыт. Ам та пәвылт акваг сәв рупата бщсум.

Ам акушеркаг ханищтахтасум, Восыңтүр пәвылн миннә порат номсысум, тот ам тәрвityңыг өлнә нәт туп уральтаңкве патыянум. Тувыл мот ләккар воссыг тот әтим, пәвлың мир пуссын ам палтум пусмалтахтуңкве ёхталасыт.

Тонт нә хөтпат пуссын хот-щәгтсыт, Ягрим пәвылн пүльницан минуңкве щар ат кәсащасыт. Ам тәнанылн акваг потыртасум, пәвылт туп ФАП-кол блы, тыт нъяврам самын паттуңкве ат рөви, яныг пүльницан минуңкве әри. Пораныл хунь ётыс, Ягрим пәвылн кётыгласанум. Нъяврам самын

патыс, ат-хот хотал юи-палт юв ёхтысыт.

Акв порат нэ сартыну-нүв нйвраме самын патыс, агитэ туп акв кила савит олыс, сака мән. Тара пүльницан кётсагум, агрищ ёр оныщас ос лёккарын тот ёмашакв пусмалтавес, янгыг ёмтыс.

Тонт Восыңтүр павылт ФАП-колт телефон ос атим, элумхблас агмыл ке ёмтыс, ам санрейс вовнэ магсыл почтаныл Ягримн свонитасум. Тувыл хотпа йти илторыг агмыл ке ёмтыс, телестанция махум палт свонитаңкве хайтасум, тән этэ-хоталэ рупитасыт. Тот рация щырыл овлэт Пунга лёккарыт ёт потыртасум ос санрейс вовсум. Лёккарыт тара ёхтысыт. Акв порат яныг эква агмыл ёмтыс, тувыл кон сака турап олыс, вертолёт ат хотал сыс ат ёхталас. Туп атыт хоталт эква Ягрим павылыт тот-вес, операциял тара вәр-вес, пусмалтавес.

Тэлы поратос акв хотпа агмыл ёмтыс, санрейс тав магсылэ вовсум, тувыл кон турман, шар нэматыр ат наңки, вертолёт ёл-исуңкве тах ат вәрми. Тонт хум хотпат ёт арацит палтсүв, хот ёл-исуңкве

эри, лётчыкыт вос кәсәласыт. Кон сака ащирмаң олыс, тонт машина ос ат ошсүв, лувыл яласасүв. Лувың суныл агмың хотпа вертолёт мус тотыслүв.

Овлэт тай тәрвityң олыс, ётыл ханьщувласум. Мощ рупитасум, павлың мирн янытлаңкве патвёсум. Пенсиян хунь патхатасум, ты рупатам номылматыглылум, ты хурум тал сыс Восыңтүр павылт ам пусмалта хотпану-ныл пуссын пустагыл элалэ олсыт, санрейс туп тэла магсыл вовыгласум. Рупатам ёмашакв вәрыс-лум.

– Восыңтүр павылт рупитамын порат тот сав нйврам самын патыс?

– Акв тал сыс 15-16 савит агирищит-пыгрищит самын патсыт, мән павылкве магсыл тьи сав нйврам. Рупатам урыл потыртаңкве школан вәтихал вовыглавёсум. Тонт нила агит лёккармахум рупата пумсалах-туңкве патсыт. Ётыл тән лёккарыг ханищтахтасыт, ань акв нэ Кульпаст рупиты, китыт нэ – Хальүст, хурмит нэ – Восыңтүр павылт. Нылыт нэ ханищтахтуңкве ат астлас, пүльницат санитаркаг

сав тал рупитас.

– Наң пенсият олә лёккармахум Советыт куцаиг ань оләгын. Манхурип рупата вәр-гын?

– Хальүс пүльницат рупитам 80 арыгкем хотпат ты Советын ань хасхатым оләгыт, мән пуссын аквёет савсыр рупата вәрёв. «Улыбка» нампа нйврамыт үргалан колт колнак оныщёв. Та колт мән акван-атхатыг-лэв, потыртэв, сак хартэв, юнсхатэв, сэтапыл сагёв ос мот щырыл мащтырлэв. Хальүст савсыр ялпың хоталыт янытлэв, аквёет мүйлэв.

СВО мат хонтлын хотпат магсыл эрнэ пормасыт сагёв, юнтэв, тән щёмьяныл ос нётыянүв. Ос оln атэв, тэнут ёвтэв, тәнанылн кётэв.

Лёккарыг рупитам яныгпала махум палт юв ялантэв, кәсың ялпың хоталыл янытлыянүв, мүйлупсал мүйлуптыянүв.

Мәнки савсыр ялпың хоталыт, хонтхатыглапыт, суссылтапыт ос сав мот эрнэ тэла щёпиталэв. Хальүст рупитан музейн, библиотекан вәтихал вовыглавёв. Молты тал

Хальүс музыкальный школа 60 талэ төвлыс, тув ханищтан хотпат ос нйврамыт янытлаңкве ялсүв. Ам эщум Татьяна ёт ты школат ханищтах-тысмён. Тувыл ам нйвраманум, ётыл апыгрищанум тув ялантасыт. Мән хумус тот ханищтахтасүв, та урыл потыртасум. Молты тал санавиация рупитанэтэ пәсыл 70 талэ төвлыс, ты кастыл музейт ос суссылтап щёпиталвес. Ам амки ос атам рупататэ урыл тот потыртасум.

Валентина Андреевна атятэ хольт Хальүс районт кәсың мән павылквет рупитам лёккарыт урыл пёс нэпакыт, хурит акванаты, ты урыл потыр хансы. Эше Татьяна Андреевна Головина Хулюмсүнт павылт школат нйврам ханищтан нэг сав тал рупиты. Ащитэ Тюмень үст олы.

Валентина Андреевна ойкатэнтыл хурум нйврам янмалтасыг. Татьяна агитэн ос Дмитрий пыгён колтагланэн ёт Ханты-Мансийск үст оләгыт. Евгений пыгён Хальүст щёмьятэ ёт олы.

Людмила ТЕТКИНА

Пенсият олә лёккарыт маснutyт сәлтатыт магсыл юнтэгыт

Омаге-агае, 2010 талт

Пёс порат Вогулка я хосыт сәв мир Өлыс

А.В. Атшамова, Л.В. Кашлатова, Р.П. Загородняя, 2007 тәл

Учёный нә Любовь Васильевна Кашлатова Әс-угорский институтт рүпитаме порат Хәльүст Өлнә сосса мähманә ос «Вогулка» намба мäh-вит үргалан хөтпат өт Вогулка я хосыт пёс пәвил өрыт кинсым ялсыт. Ты вәрмалы урыл Любовь Васильевна таи потыртас:

– Мähнщи, ханты ос өрн мähум ялпың мähт үргалан мähгсыл округувт «О Святилищах» намба сähккон 2005 тәлт пирмайтавес. Та порат тыт сосса мирытын нөтмил тотнә департамент рүпитас.

Мähн Вогулка я хосыт ялнә мähгсыл касыл щирыл олныл ты департамент пälлныл тастувесүв. Ты рүпатав «Экспедиция по горной Вогулке» на-

маяслүв. Пёс порат ты я хосыт сәв щөмьят Өлсыт, өтыл колхозыт, совхозыт вәрвөсыт ос мähум яныгнүв пәвилн вәнглуптавөсыт, тох мähн пәвилквет мир тәл та хулытыт.

Мähн халувт щар яныг хөтпаг Анастасия Васильевна Атшамова ос кит ягыгыг Сергей ос Пётр Рябчиковыг Өлсыт. Тән рүтаныл пёс порат тот Өлсыт.

Вогулка я хосыт мähн кәсың пёс пәвилн хөйгласүв, та мäh ханты лätңыл хумус ләваве, рущ лätңыл хумус толмашлаве, хоты щөмьят тот Өлыс, пуссын нөпакн өл-хассанүв.

Ващакурт – Өвил пәвлув. Та мähт пёс порат тәгыл нөмхотыют ат Өлы, пәвил Өвлә лап-яныгмавес, щар нөматыр ат хулытыс, туп мähн хара мäh. Тот Өлум ялпың мäh ханты лätңыл **«Тап юх юм эви»** намаявес. Я хосыт алгаль ялнә мähгсыл лөңхув өмасыг вос Өлы, хум хөтпанув тот пүрлахтасыт. Мähн хәпыт үнлысүв, тамле ялпың мähт нә хөтпатын пäh-вähглуңкве щар ат рөви.

Ты юи-пälт мäh Явровыт ханты щөмьят пәвланыл мус өхтысүв, тән пүрлахтын мähнаныл – **«Ай Әс Төрүм»**. Ты рүт мähум халт щар яныг хөтпа Борис Семёнович Явров, тав ань Хәльүст Өлы. Тав рүтанә Пёс Тутлейм пәвилт Өлсыт. Пёс порат ты пәвланыл Вогулка я вätат үнлыс.

Ты юи-пälт мäh Шаганы мус өхтысүв. Тот **«Пашит ими»** намба ялпың мäh Өлыс, ты мäh Новьюховыт үргаласаныл.

Мähн **Ишпыртым** пәвил мус ялуңкве кусыгласүв, тувыл тув аты өхтысүв. Вогулка я вätатә щар лап-яныгмавес, Анастасия Алексеевна 30 тәл тув ат ялыс, хоты мähт пәвил үнлыс – ат хөнтыстә.

Мähн өтув «Вогулка» мäh-вит үргалан мähт рүпитан хөтпат ялсыт. Тән ань мäh-вит үргалым вөрт хоса рүпитөгыт, Өлнә коланыл Мошкиныт ханты щөмьят ялпың мähнаныл пөхыт үнттувес. Пёс порат та мäh пөхыт ос Виртупенковыт колтәгланыл өт Өлсыт. Тән пуссын äтимыг өмтсыт, ялпың мähнаныл воссыг нөмхотыютын ат уральтаве.

Ань «Вогулка» мäh-вит үргалан мähт рүпитан хөтпат сосса щөмьят пәвланыл хөт үнлысыт, өмашакв вähганыл. Тән пәвланыл ос пүрлахтын мähнаныл уральтыяныл, пөх хөтпат тув ат тärтыяныл.

Өтыл мähн мөт ят хосыт аквыт щирыл пёс пәвилт кинсым ялсүв. Төнт мähн Гындышевыт, Неттиныт ос мөт ханты щөмьят Өлум пәвланыл хумус намаясаныл, хоты мähт тән пүрлахтасыт, пуссын нөпакын хассанүв.

Тувыл Лүймә департамент ләкквә-патыс, Хәльүс пөхат пёс пәвилт үнлын мähт кинсуңкве воссыг ат ялантасүв. Ты рүпата вәрүңкве элалы ань эри, пёс йис вәрмалит вәнә яныгпәла мähум кәсың тälлныл мощцаг өмты, мähнлат хөтпат тәнки рүтаныл хоты пәвилт пёс порат Өлсыт, вәңкве тах ат патөгыт, пүрлахтын мähнаныл ат хөнтыяныл.

Людмила ТЕТКИНА

Ләтнүв сака нётнэ

Ты тәл яныгпөлэ этпост Ханты-Мансийск үст өлнэ Ас-угорский институтт махум мәнщи ләтнүв торыг акван-атхатыгласыт. Учёныит, ханищтан хөтпат, ляххал тотнэ махум ос студентыт халт Раиса Павловна Хозумова олыс. Ты мәнщи нэ Хальүс район Саранпәвыл школат нъяврамыт щәнэ ләтнүл ханищтым сәв тәл рүпитас.

Раиса Павловна рүпатэ өвылтыт китыгласлум, хөт яныгмас, ханищтахтас. Нән ань элаль тав потре ловиньтәлбн.

– Ам мөлхөтал этипалаг ёхтысум, хүрум тәл арыгтем тыг ат ёхталасум. Ханты-Мансийск үсн Ас-угорский институтт рүпитан хөтпатн вөввөсум, ләвсыт, ань мәнщи ләтнүв өвылтыт потыртан магыс хөнтхатыглап вәрёгыт, вөрмөгум те, вос ёхтэгум. Ам ань ат рүпитэгум, пенсият өлэгум. Свердловский областыт Талицкий районт өлэгум, пәвыл ләваве Будка, тот Б.Н. Ельцин самын патыс, та пәвылн өлмыгтасум.

Семинарт сака пүмыщ өлыс хүнтлуңкве, ләтнүв урыл потыртасүв. Мәнщи ләтнүв элаль вос олы, ань сәвсыр нэпакыт, йильпи словарит хансуңкве эри. Вәим, иң сака сәв тәла олы, ос мән халувт акван-нётхатым вос рүпитэв, ләтнүв акван вос ёхтэгыт, тонт сәв эрнэ тәлат вәруңкве вөрмөв. Ам номсэгум, мәнщи хөтпатн нъявраманыл ёт юн эри потыртаңкве щәнэ ләтнүл, тувыл нъяврамыт ёт рүпитан махум ханищтаңкве эрёгыт.

Ам хүрумхуйплов тәл Финляндият финныт ёт рүпитэгум. Махум тот сәвсыр ләтнүл ханищтэгыт, кәсың щәнэ ләтнүл янытлэгыт, нэпакыт хансэгыт, тәратэгыт. Коланыл

тох ләваве: Институт по переводу Библий. Акв финн нэ Марья Тайвасала ләтнүв ёмщакв вәгтэ, Библия нэпак мәнщи ләтнүл толмашлытэ, ам тавён нётэгум, ләтнүл эрнэ щирыл хансуңкве хүлтэгум. Ань ищхипың ут хосыт рүпитымён.

– **Раиса Павловна, наң хөт яныгмасын?**

– Саранпәвыл ляпат мән пәвыл олы – Хөрыңпәвыл, тот 1951 тәлт яныгпөлэ этпост 11 хөталт самын патсум. Омам өпарищнаме Паланзеева. Ам иң мән өлсум, омам хоттальщалтыс. Мәннила ягәгит Сәнтыра ақвув палт өлсүв, тав мәнәв янмалтастэ. Номилум, хунь яныг вит Хөрыңпәвылн ёхты, Сәнтыра ақвув кол ос Окцинь аңквәгим кол тамле урамың мят өлэг, тув вит ат ёхты.

Р.П. Хозумова

Хөрыңпәвыл мир пуссын тув атхатыгласыт, ань коланыл амаравет. Мән коланув пуссын иң үнлэгыт.

Яныгувщим Валентина өс Будка пәвылт олы, мён акв ляпат олымён. Тав хосат агитэ ёт тувле минас, тот сәтлов нупыл кит тәл олы. Валентина ёлы-палувщим Зоя Сургут үст олы. Мән эщум Анна Москва ляпат Павловский Посад үсн вәнтлыс. Пыгум наме Ярослав, щёмьяныг ёмтыс, пыг оныщи, Москва үст өлэгыт.

Школат өвыл классытт Сүкырьят ханищтахтасум, тувыл Кульпас пәвыл школат, тот интернатт

өлсум. Элаль Ханты-Мансийск үс педучилищат ханищтахтасум. Нъяврамыт ханищтым өвлэт Тэк пәвыл школат рүпитасум, ётылнүве нёрт өлнэ Пуйва пәвыл школат. Та юи-пәлт Саранпәвыл школан патхатасум, тот нъяврамыт щәнэ ләтнүл ханищтым хус арыг тәл рүпитасум. Мәнщи ос рущ нъяврамыт пуссын мәнщи ләтнүл ханищтасыт, уроканумн төванакт саран нъяврамыт ёхталасыт.

– **Школат рүпитамын порат мәнщи ләтнүл вәнэ нъяврам улпыл сәв олыс?**

– Тонт мәнщи ләтнүл вәнэ нъяврам сәв олыс, Сүкырья, Хөрыңпәвыл, Хөслөх ос Саранпәвыл агирищит-пыгрищит пуссын мәнщи ләтнүл вәсыт, юн махманыл щәнэ ләтнүл потыртасыт.

Мәниг өлмув порат Сәнтыра ақвув акваг мөйтыт мөйтыглас. Мөйтанув ос амщанув сака пүмщит, тәнаныл сака эруптыянув. Мәнщи ләтнүв сака ёмас, нётнэ ләтнүл, нотэ-йисэ элаль вос олы.

Мәнщи нёт Р.К. Бардина, Р.П. Хозумова, О.М. Норова, М.Е. Макарова ос Д.В. Герасимова

Светлана
РОМБАНДЕЕВА

Пёс вәрмалянув янытлыянүв

Хальүст блнэ районный дом культуры колт мәнъщи ос ханты мӕхманув рүпитэгыт. Туи порат тув щалтсасум, тӕн ётаныл потрамасум. Күццаиг мәнъщи нэ Калерия Акрамовна Супрун тав блы, китыгласлум, хумус рүпитэгыт, манхурип тэлат вӕрэгыт.

Валерия Акрамовна тох потыртас:

– Ты колт ам Хальүс район янытыл блнэ сосса мирыт тэланыл тармыл пуңктотэгум. Мӕн пёс пормасыт ос пёс щирыл вӕрим маснутыт, ӕнысӕныт акван-атэв. Пӕвыл мир, школат ханищтахтын мӕнълат мӕхум ос мүй хӕтпат мӕгыс суссылтапыт вӕрыглэв. Ты коныпал сӕвсыр хӕнтхатыглапыт ос ханищтапыт щӕпитӕлэв.

Пормасыт суссылтан колнакт мӕн ань щаквщин мӕхманув юнтум нуйсахияныл суссылтыянүв. Ты Раиса Петровна Загородняя юнтум нуйсахитэ, ты ос мӕнъщи сахи, Любовь Константиновна Вынгилева вӕрыстэ. Тыт ос нуйсахи, ханты суп ос тӕр, пуссын Любовь Васильевна Кашлатован юнтвёсын.

Тыт мӕн кӕсың тӕл «Хошум хот» (Рёгың кол) нампа ханищтап вӕрыг-

лэв. Ань ты лӕвылтам мӕщтыр нӕквенув маснутаныл тамле ханищтап блме порат ты юнтсаныл. Кӕсыңъёмт мӕн акв хотты маснут манос пормас юнтэв, пёс мӕхманув хумус щаквщисыт, пуссын тох вӕриянүв.

– Тамле ханищтап туп Хальүст блнэ хӕтпат ёхталэгыт?

– Ӕти, мӕт пӕвлытт ос үсытт блнэ мӕнъщи ос ханты мӕхманув ос акваг вӕвиньтӕлыянүв. Овлӕт мӕн тӕнанылн ты урыл лӕтың кӕтэв, хотьютаныл кӕсащи ёхтуңкве, вӕрми, вос лӕвӕгыт. Тӕванакт хӕтпа таңхи кос ёхталаңкве, ос товлыңхӕпанылн сӕв хӕтпа ат лӕпи, юн та хультэгыт, манос миннэ лӕңх ӕти. Мӕн ань пуссын аквагёт номсахтэв, хунь щаквщункве патэв, яласан лӕңх вос блыс манос туи порат нӕиңхӕпыт вос яласэгыт. Тох акваг-потыртахтым, акваг-хӕнтхатыглэв, мӕщтырлэв.

И.Ф. Новыхова ос К.А. Супрун

Ты порат лүпта этпост мӕнъщи ос ханты йкквыт ханищтан сӕминар вӕрыгласүв. Хальүс район янытыл блнэ сосса мӕхманув, нӕврамыт, мӕнълат хӕтпат ёхталасыт. Хүрум хӕтал аквагёт ёхсув, ханищтахтасүв, йкквсүв. Тувыл клубт яныг концерт вӕрыгласүв, манхурип йкквыт ханищтасүв, пуссын суссылтасанүв. Мӕтыт тӕл тах ос акваг акваг-атхатыглэв, Элалх ханищтахтуңкве патэв.

– Нӕн тыт сӕвсыр пормас, маснут, сыре-сыр хорамыт ӕныщегын, нӕнти вӕрсын манос ёвтсын?

– Тӕват мӕнти вӕрӕв, яныгщ пӕвыл мӕхум тотэгыт. 2020 тӕлт мӕн мүйлупса тэла квӕлта-

паптӕлсүв, рущ щирыл тох намаяслүв: «Подари музею экспонат». Ань хотьют юн эрың ат эрнэ пормас манос пёс мӕхманыл маснут-ӕщнут ӕныщегыт, хот ул вос пӕхтыяныл, тыг вос тотыяныл. Мӕн тыт кӕсың пормас пүмщалылүв, үргалым ӕныщилүв, хӕтпа наме хансылүв, хотьютн вӕрвес, ӕщвес.

Пӕвылт блнэ мӕнъщи ос ханты мӕхманүв сӕв маснут, лӕгыл маснут, пормасыт, ӕнысӕныт, пӕйпыт-сӕвтыт, та маныр тотсыт, культура колувн мүйлуптасаныл.

Сӕв пормас Клавдия Васильевна Койнова мүйлуптас. Тав Нӕхщам-вӕль пӕвылт самын патыс,

яныгмас, колтагыл махманэ маньщи ос саран хотпат. Тувыл тотум пормасанэ магыс янас колнак вӑрсӑв, намтыслӑв «Саран кол». Мӑн пуссын финноугор махум, йисэ-нотэ акв ляпат ӧлӑв. Сараныт мӑн махманув холыт сӑлы ӱрим яласӑгыт, совныл юнтым маснутыл ӧмыгтӑгыт, ӧрнколт ӧлӑгыт.

Акв колнакт нӑ пӑл ос хум пӑл щӧпитасӑв, ты урыл мӱй хотпатн потыртӑв. Тот сӑвсыр алыщлапыт ӧлӑгыт, ӧсат, сӑнжк-вылтапыт, ӧнтапыт, ӧпат ос мӧт сӑв пормасыт, пуссын мирн суссылтыя-нӱв, потыртӑв, пӧс порат мӑньщи ос ханты махум хумус ӧлсыт, хӱл алыщласыт, вӧраясыт. Тӧва пормасыт мӑньщи хум Андрей Иванович Албин вӑрсанэ, тав методистыг рӱпиты. Мӧлты порат тӧн

Людмила Новьюхова ӧт щовал рӑктыл пӧщгысбӱг.

– **Калерия Акрамовна, культура колын татем ӧмас мӑт ӱнлы, сӑв колнакыт ӧньщи. Ханищтапыт ман мӧт тӧлат вӑрнӧ магыс мӑ тӧвылхаты?**

– Ты колт рӱпитаңкве тай ӧмас, тыг 2020 тӧлт шалтсӑв. Ты ӧлы-пӧлт сосса мир культура колнак мӑнь колт ӧлыс, сака пӧсыг ӧмтыс. Тувыл мӑн кӱщаит палт ялантаңкве патсӑв, лӧвӧв, мӑнавн рӱпитан магыс мӧт кол ӧри, лошитнув вос ӧлы, ты мӑнь колн пормасыт пуссын ат лӧпӧгыт.

Тӧнт район кӱщаиг Владимир Иванович Фомин рӱпитас, хум мӑнавн сака нӧтыс, ты колыл миңкве лӧввӧсӑв. Та порат тыт нӧврамыт янмалтан кол ӧлыс, хунь

та организация йильпи колн вӧнтлыс, мӑн ос тыгле та йисӑв.

Мӑнавн ань район янытыл мӧ ӱргалан тӧла тармыл пуңкотнӧ хум Сергей Николаевич Титов нӧты, тавӧн яныг пӱмашипа лӧтың лӧвӧгум. Тӱяг, ӱринӧква хӧтал ӧлы-пӧлт, мирколн ялсум, тав нуллӧ лӧвсум, ань культура колл-лӧв ӧви сӱнтӧт сака сӧв тӱйт ӧлы, вӧрмегбӱт те, тӱйт хилуңкве вос нӧтӧгыт. Хум мӑнавн нӧтуңкве тӧра вуйхатас, трактор капай ӧхтыс, пӧвылканув сыстамтастӧ, тӱйт ӧла тотыстӧ. Мӧлты порат кон пӧс кӧршаңквыт ос осӧвӧтал норыт, ййвыт хуясыт, ӧс яныг мӧшина ӧхтыс, пуссын акван-ат-вӧсыт, порсанян ӧл тот-вӧсыт. Пӧвылканув ань сыстам, тот сӱмьях ос мӧт ӧрнӧ ӧмпарыт унттысӑв.

Я-ты, ань потрумӧн та ойгпас. Калерия Акрамовна мӑньщи нӧ, пӧс ӧлупса, йис накыт вӧганӧ, ханищтыя-нӧ. Оматӧ Софья Семӧновна мӑньщи ӧква, такви ӧпарищ наме Вынгилева, Алы Няхлан пӧвылныл ӧлы. ӧква сӧв тӧл Хӧльӱс тубдиспансер пӱльницат мӑнь лӧккарыг рӱпитас, тӧл котиль ӧтпост 89 тӧлӧ тӧвлыс.

Мӑн, газета вӧрнӧ махум, Калерия Акрамовнан ос Хӧльӱс район янытыл ӧлнӧ сосса мирыт тӧланыл торыг рӱпитан хотпатн пӱмашипа лӧтың лӧвӧв. Тӧн мирувн яныг пӧрыс тотӧгыт, пӧс накыт нӧх-вӧрмалтӧгыт, мӑнь махум ханищтӧгыт. Ты ятил махуматӧнӧв пус-тӧгыл вос ӧлӧгыт, ӧс сӧв ӧрнӧ тӧлат вос вӧрӧгыт.

**Светлана
РОМБАНДЕЕВА**

Няврамыт юнсахатуңкве ханищтыянэ

А кв порат мәнъщи щаквщин вәрмалъ алаты хот-ёрувлахтас, ос матьёмас нэт ос хумыт яныгхөтпат нупыл сунсым элалъ мәщтырлаңкве вуйхатсыт. Ань Саранпавылт мәнъщи нэквет акв колт акван-атхатыглэгыт ос совныл, нуйныл, төрныл савсыр пормас, маснут юнтэгыт. Туи порат ты мәщтыр нэт төват «Мәнъ Ёскве» няврамыт ханищтэгыт.

Мән ань Валентина Романовна Хозумова, такви бпарищ наме Пузина, урыл хансэв. Валентина Романовна 1964 талт сүкыр этпос 13 хөталт салыңколт самын патыс, тот яныгмас, Саранпавылт школан майвес ос лов класс мус ханищтахтас. Валентина яныг щёмьят самын патыс, увщитэ Клара, каңканэ Андрей, Леонид, Роман ос тав шар мәнъ. Оманыл Хәнла павыл нэ блыс, наме Пелагея Никифоровна Качанова. Атяныл Ясунт павыл хум, наме Роман Прокопьевич Пузин.

Аги школа астрламе юи-палт Салехард үсн ханищтахтуңкве минас, тот радистыг ханищтахтас. Ювле ёхтыс ос павлэт рупитаңкве патыс. Сав тал Саранпавыл совхозт юнсахатнэ цехт салы сов-

ныл, котныл маснут юнтым рупитас. Ты сака тарвитың рупата, касың хөтал кот, төвиль тынтлуңкве эрыс. Тән салың хумыт мольщаныл, нярал юнтсаныл, тыналан мәгсыл пуркат, тапочкат, тентыт юнтсыт. Түяг картошка пиным совхоз тэпкант рупитасыт, таквсы ос картошка нөх-висыт. Мбт овоцит тот ос янмалта-вёсыт. Валентина Романовна совхоз лап-пантнэ мус рупитас.

Валентина бйкатэ наме блыс Дмитрий Павлович Хозумов, тэн акв пыг янмалтасыг, наме Фёдор блыс. Ань Валентина Романовна хурум апыг бньщи, акв апге яныг, хосат школа астрлас, тит пыгыг иң школат ханищтахтэг, щашёкватэн лави, тэн сака ёмщакв ханищтахтэг, оценканэн акваг ёмасыт.

Н.П. Немдазина агияге ёт, М.С. Мерова, С. Баллар, В.Р. Хозумова

Нэ ань такви пенсиян патхатас, ты элы-пал ЖКХ колт рупитас, счётчыкыт уральтасанэ, цифрат нэ-пакн хансыс, тувыл ты вәрмалъ автоматический вәрвес ос тамле рупата вәрнэ хөтпат пөхан-тёт-вёсыт.

Тав ань туи порат тэпканэт савсыр тэнут, хорамың лүпатат янмалты. Хөслөхпавылт кол бньщи, тув яланты. Туи ос тэлы хул алыщлаңкве сака касычи. Туи махманэ ёт няслэгыт, няс пәхвтым сорт пувёгыт. Тэлы хулуп үнттэгыт. Мәнъщи хөтпа иильпи хул тал блуңкве ат вөрми.

Таквсы пил ватуңкве, ләхс атуңкве яланты, тувыл савсыр панкат вәри. Ты халт юнсахатуңкве, щаквщуңкве алыми. Саранпавылт мастерская кол бньщөгыт, ты Евгения Вьюткина колн атхатыглэгыт ос тот йинэгыт, юнсахатэгыт. Мәнълат агит тув ёхталэгыт, тананыл ханищтыяныл. Мөлты тән вильтсовыл тучаңыт юнтсыт, совныл юнтнэ вәрмалъ тот алаты хот-соймыс. Матьёмас ты нэквет вуйхатсыт ос агит ханищтахкве патсаныл.

Валентина Романовна сав тал салы совныл, котныл маснут юнтыс, ты вәрмалъ тав сака ёмщакв вәгтэ. Манхурип кот манарыг хөйхаты, маныр маснут ос пормас юнтуңкве артми. Кот тынтлаңкве тарвит, таве новтпыл новтуңкве эри, тувыл ос тынтлаңкве.

Валентина ты туи «Мәнъ Ёсквет» агит юнсахатуңкве ханищтасанэ, тән супохсат, нуйныл тучаңыт, юнтуп тўщтын утыт юнтсыт. Пуссын хорамыл юнтыяныл, сака нётнэг сусхатэгыт. Нэ мәнъщи супыт хорамыл юнтыянэ, таквинатэн ос рутанэн супыт юнты.

Ты кәркам нэкве 60 талэ төвлум кастыл сака янытлылүв, элалъ блнэ нотың хөтал, элалъ блнэ посуың хөтал тавён лавёв! Апанэ тавён вос нётэгыт, акваг вос уральтаве, юрт нэнэ ёт ёмщакв вос мүйлэгыт, яныг намхөталэт таглың пасаныл мүй хөтпанэ ёт вос үнлахдөлэгыт. Төрүм ёт, Отыр ёт, пус кат, пус ләгыл!

В.Р. Хозумова түяг каснэ мат титыт места вис

Галина КОНДИНА

www.khanty-yasang.ru

Россия – вāгың ёр мāv

Белоярский ўст өлнэ нэ Ирина Кузьминична Фирсова пицма кётыс, тав мāнавн Санкт-Петербург ўст ос Ленинградский областит блыглам «Напевы северного ветра» VIII фестиваль бвылтыт хансыс.

Тав сўкыр этпос 6-8 хөталанэт вāрыглавес, тув Россия янытыл өлнэ мощцаг хулытум финно-угорский ос самодийский мирыт пёс наканыл суссылтан мāгыс акван-атыглавёсыт. Тамле тэла акв рўтыг ловиньтахтым мирыт йис тāгыл өлнэ-хўлнэ наканыл элаль тотнэ щирыл, тāнки халанылт ос мөт мирыт акван-юрщатнэ мāгыс вāрыглавет. Тувыл кāсың щёмьянылт тамле накыт хот ул вос ёрувлавёсыт, тāн уранылт вāтихал потыртаңкве ос хāснэг суссылтаңкве эрөгыт.

Өвыл хөталытыт акван-хөнтхатам мирыт Санкт-Петербургыт Российский этнографический музейт мўйлысыт. Тāн ётаныл ищхйпың ут хосыт В.Д. Поленов нампa Государственный Российский творчество колт кўщаиг өлнэ нэ Тамара Пуртова пащалахтас. Тав лāvум ёмас лātңе юи-пāлт Ленинградский область хосыт культура ос туризм тэлатыт кўщай Евгений Чайковский, музей кўщай нэ Юлия Купина ос «Финно-угорский культурный центр РФ» нампa колт пуңкөтнэ нэ Татьяна Барахова ос потыртасыт. Кўщайт лāvнэныл щирыл

вөт сāvсырыг өлы, төванакт ащирмаң лўи мāныл вөты, төванакт мālтып мөртым мāныл вөты. Тувыл вөт сака яныг ёр өньци, аңаквтамле ёрыл акван-хөнтхатам мирыт пёс наканыл элаль тотым вос өлэгыт, ййкваныл-эрганыл суссылтым акван вос юрщатэгыт ос сөтың өлупса урыл акваг вос номсэгыт.

Сāтыт хөталыт фестивалин вөвиньтāлым рўт мирыт пуссын Гатчина ўсн тотыглавёсыт. Аңь та ўст өлнэ мāхум яныг каныт мўйлынэныл сыс сāv финно-угрыт ос самодийцыт ёт вāйхатуңкве патсыт. Тāн бесермяне, вепсы, водь, ижоры, ингерманландские финны, ёрныт, саами, селькупыт, сето, ханты ос энцыт эрганыл-ййкваныл суссыт. Щар өвылт пуссын «Россия – наша вечная держава» намаим эрыг хўнтласыт ос тувыл сāvсыр мирыт кās вāрсыт.

Югра мāныл Белоярский ўсныл «Увас хурамат» нампa ййквнэ колтув ялыс, тыт Стелла Валерьевна Тришкина пуңкөтөт. Тувыл Ямал мāныл ханты щёмья тāнки олупсаныл урыл потыртасыт, Красноярский ёр Таймыр мāныл

И. Фирсова, кётум хури

«Увас хурамат» ййквнэ нэт

мўйлын хөтпат сāvсыр нэпакыт суссылтасыт, Удмуртияныл «Лампачей» бесермяне ёхталасыт.

Тот яныгпāла хөтпат халт водь мāхум «Линнуд», сето мāхум «Тсиргукысы» ос «Айюшки» нъярамыт ханищтан колыт такем нётнэг ййкваныл, эрганыл суссылтасыт. Ленинградский областьныл, Карелия, Мурманский ос мөт мāныл ёхталам коллективыт сāvсыр мөйтыт мөйтыгласыт манос пўмыщ суссылтапыт пуссын вāрыгласыт. Аңь мўйлын мāхум сыре-сыр хансат, ёнгынутыт урыл матыр-āti вāңкве патсыт.

Мāхум хāль нирыл куклат, пун лөмтыл ёнгынутыт вāрсыт, тувыл саам мāхум палт «техпь» - элумхөлас ўргалан ут вāруңкв ханищтавёсыт, ёрныт хансаң брелокыт ос сāлы пуныл мāгылн тагатан пөсыт вāрсыт, ханты нэтн āканит вāруң-

кве ос сак хартуңкве ханищтавёсыт. Таймыр мā мāхум ёрнкол ёт-тотыгласыт ос суссылтасыт.

Ты коньпал финно-угорский ос самодийский мирыт тāн өлупсаныл хуритын пөслым өлсыт. Хурит пуссын пўмщалахтым сунсыглавёсыт. Ты суссылтап сāv мāтын тотыглаве.

Тувыл фестивальн ёхталам хөтпат мāгыс «Актуальные методы и формы вовлечения детей и молодёжи в сохранение и популяризация культурного наследия коренных народов Российской Федерации» ёнта пасан вāтат потыр өлыс.

Ирина Фирсова
кётум потре
мāньши лātңыл
Тамара МЕРОВА
хансыстэ

Лүймә сәрипос
(Северная заря)
№ 18 (1324), 19.09.2024
Соучредители
Дума, Правительство
ХМАО – Югры
Издатель
Департамент внутренней
политики
ХМАО – Югры

Редакция
ВРИО главного редактора –
Рагимова Н.В.
Телефон (3467) 33-24-02
Заместитель главного редактора –
Кондина Г.Р.
Телефон (3467) 33-22-72
Ответственный секретарь –
Узель В.В.
Телефон (3467) 33-23-09

Адрес редакции и издателя:
628011, г. Ханты-Мансийск,
ул. Комсомольская, 31
тел./факс (3467) 33-17-52
E-mail: gazeta@khanty-yasang.ru
Газета размещена на сайте
www.khanty-yasang.ru
Отпечатано:
ООО «Новости Югры-
Производство» г. Сургут,
ул. Маяковского, д. 14.

Индексы 04399, 54399
Тираж 1710 экз.
Заказ 3984
Цена свободная
Мнение авторов
публикаций не
обязательно отражает
точку зрения редакции.
Газета зарегистрирована
Управлением Федеральной

службы по надзору
в сфере связи,
информационных
технологий и массовых
коммуникаций
по Тюменской области,
ХМАО-Югре и ЯНАО.
Свидетельство
о регистрации
ПИ №ТУ 72-00795
от 23 января 2013 г.

Тәнки вәрүм тәннутаныл тыналасыт

Сүкыр этпос 7-8 хөталыт «Свое» намба тыналахтын вәрмалы Ханты-Мансийск үст бвыл щес вәрыглавес. Сәвсыр тәннут манос пормас вәрнэ яныгсәт арыгкем предприятия Тюмень, Пермь, Ижевск, Кемерово, Москва ос мөт үсытныл тыг ёхталасыт.

Мәхүм нёвиль, хұл, шаквит, мұңит, сәвсыр сувенирыт, пұркат, үйхул совыт ос мөт пормасыт, тәннутыт тыг тотыгласыт. Тамле тыналахтын тәла «Россельхозбанк» ос мән округ мирколт рұпитан мәхүм щёпитәлсыт.

Округувт өлнэ мәхүм тыналахтүңке өс вөвыглавёсыт. Мән өлнэ мәвт рұпитан программат щирыл тәннут вәрнэ предприятия олныл нётавет. Ты элы-пәлт тән пиланыл, ләхсаныл, хұланыл, нёвляныл элалы тыналасыт, ты рұпатаныл мәгсыл олн-нётмилыл майвёсыт. Ань тәннут ке вәрёгыт, туп тонт олныл тәставет. Юи-бвыл тәлыт сәвнүв предприятия сәвсыр тәннут вәруңке вуйхатасыт, тыщирыл олн сәлэгыт ос олн-нётмил выгыт.

Ханты-Мансийск үст «Рыбокомбинат Ханты-Мансийский» намба кол такви вәрүм тәннут өс тыт тыналас. Хұл щёпитан колт рұпитан хөтпат ань хұлныл, пилныл ос ләхыс-ныл өс сәв тәннут вәрёгыт. Үст тән ләпка бньщёгыт, мәхүм ёвхатүңке акваг тув ялантэгыт. Тәннутаныл сәвсыр үсытын тыналаңке өс кётыяныл. «Свое» намба тыналахтан нак өлум порат мәхүм солвалың хұл, нярхул, пилың пәнкат ос мөт тәннут ёмащакв ёвтсыт. Ос ты коныпал тән «Рахтынья» намба община вәрүм тәннут тыналасыт. Ты сосса мәхүм община Хәльүс район Кульпас пәвылт рұпиты. Тот солвалың хұл, фарш, палиң нянь, консерва пәнкат вәравёт. Суссылтапыт солвалың нялк ос мөт вәрүм тәннутаныл тыналавёсыт.

Ханты-Мансийский район Кышик пәвылныл

Сульмановыт щёмья ёхталасыт. Тән нёвиль-ныл, хұлныл консерва пәнкат вәрёгыт, ләхсыт төслэгыт, сәвсыр пилыт пәйтэгыт, шаквит-тәннут вәрёгыт ос элалы тыналэгыт. Ты рұпатан әти хосат тәгыл вәруңке вуйхатасыт. Лидия Алексеевна Сульманова ләвыс:

– Ань мәнки щёмьял туп рұпитэв, пил мәнки вәтэв, ләхыс, пәкв атэв ос тәннутыг вәриянүв. Ты тәл витэ яныг өлыс, ят сәв хұл пувуңке ань рөви. Сәвни пил тытәл ёмащакв тәлыс, сәв вәтсүв ань сәвсыр тәннут вәрёв. Ләхыс вөрт ань өс сәв өлы, тәннут тах өс пәйтэв.

Ты кәркам щёмья эрнэ оборудование ёвтсыт, руц ләтңыл «автоклавыг» ләваве. Тән ты күрт ләхыс төслэгыт, пәквсам вәрёгыт, пил пәйтэгыт. Хұлыт ос нёвлит ты күрт хоса пәйтяяныл, ётыл пәнка-тын пиняяныл, тувыл тәра лап-пантыяныл. Тамле атың тәннут тыщирыл ты вәрёгыт. Юи-бвыл этпосыт колбаса вәруңке, сыр пәйтүңке вуйхатсыт. Вәрүм тәннутаныл Ханты-Мансийск үстос ищхипың ут хосыт тыналыяныл.

Саранпәвыл совхозт рұпитан мәхүм өс тыг вөвыглавёсыт. Сәвсыр суссылтапыт тән сәлы нёвиль акваг тотыгласыт, юи-бвыл тәлыт тушёнка пәнкат ос колбаса тыналэгыт. Түяг хультум нёвляныл Ялуторовск үсн тотыяныл, тот атың тәннутыг вәравет. Ханты-Мансийск үсн ты тәннутаныл тотыгласыт.

Тыналахтын вәрмалы кит хөтал рұпитас, ты пора сыс тув сәв мәхүм ёвхатүңке ялсыт.

Людмила ТЕТКИНА